

Door de bomen het bos: *Onderzoek naar forensische scherpte*

Maartje Clercx, MSc
FPC de Rooyse Wissel

In samenwerking met:

Henk Nijman (*Fivoor*), **Marije Keulen-de Vos** (*de Rooyse Wissel*), **Henk Nijman** (*Pompestichting*) & **Robert Didden** (*Trajectum*)

Forensische scherpste is overal:

grenzen zorgvuldig. Alleen met continue betrokkenheid (forensische scherpste) beschermen we de veiligheid op de werkvloer en een succesvolle resocialisatie van onze patiënten.

Bestuurders en professionals in de forensische psychiatrie schijnen steeds vaker het begrip *forensische scherpste* te gebruiken, maar zij hebben zo las ik in de oproep om mee te doen aan een enquête in een poging te weten te komen wat het begrip betekent nog geen idee wat het eigenlijk is. Het is in de zorg niet

Tegenover al het goede dat voortkomt uit een zorgzaam proces, is er ook een risico op het ontstaan van een negatieve sfeer. Sinds de aanhouding van Michael P., de moordenaar van Anne Faber, wordt op de Forensisch Psychiatrische Afdeling in Heiloo dubbel gecontroleerd of alle protocollen worden nageleefd. "Onze forensische scherpste is nog harder nodig", zegt directeur forensische zorg Marith Volp in een telefonisch interview met NH Nieuws.

Het begrip "scherpste" is ingevoerd door het Ministerie van Justitie en Veiligheid naar aanleiding van incidenten, die leidde tot maatschappelijke onrust, krantenkoppen, Kamervragen en minuscule regelaanpassingen als gevolg daarvan. Dit media-politieke proces, ook wel de Medialogic heeft menig Minister in verlegenheid gebracht en het Ministerie hoofdbreken bezorgd.

We zoeken een crisis interventie medewerker bij wie forensische scherpste in het dna zit. De-escalerend te werk gaan doe jij van nature. Maar tegelijkertijd heb je power om door te pakken

door De Woenselse Poort zijn gedefinieerd, uitgewerkt. Deze aspecten betreffen het bewustzijn van medewerkers, het handhavingsbeleid en het verantwoording nemen voor het delict door de cliënt.

patiënt, met zijn verhoogde risicoprofiel, gedurende zijn verblijf voldoende in beeld had. Dit blijkt het geval te zijn. Wel doet de Inspectie een aantal aanbevelingen die te rangschikken zijn onder de noemer 'forensische scherpste'.

De 'forensische scherpste' van Père Ubu? Het OVV-rapport Forensische Zorg en Veiligheid en de forensische zorgverlener als risicobeperker

Naar aanleiding van de casus Michael P.

Maar wat is forensische scherptheit eigenlijk?

grenzen zorgvuldig. Alleen met continue betrokkenheid (forensische scherptheit) beschermen we de veiligheid op de werkvloer en een succesvolle resocialisatie van onze patiënten.

We zoeken een crisis interventie medewerker bij wie forensische scherptheit in het dna zit. De-escalerend te werk gaan doe jij van nature. Maar tegelijkertijd heb je power om door te pakken

?

door De Woenselse Poort zijn gedefinieerd, uitgewerkt. Deze aspecten betreffen het bewustzijn van medewerkers, het handhavingsbeleid en het verantwoording nemen voor het delict door de cliënt.

Bestuurders en professionals in de forensische psychiatrie schijnen steeds vaker het begrip *forensische scherptheit* te gebruiken, maar zij hebben zo las ik in de oproep om mee te doen aan een enquête in een poging te weten te komen wat het begrip betekent nog geen idee wat het eigenlijk is. Het is in de zorg niet

Tegenover al het goede dat voortkomt uit een zorgzaam proces, is er ook een risico op het ontstaan van een crisis. Sinds de aanhouding van Michael P., de moordenaar van Anne Faber, wordt op de Forensisch Psychiatrische Afdeling in Heiloo dubbel gecontroleerd of alle protocollen worden nageleefd. "Onze forensische scherptheit is nog harder nodig", zegt directeur forensische zorg Marith Volp in een telefonisch interview met NH Nieuws.

Het begrip "scherptheit" is ingevoerd door het Ministerie van Justitie en Veiligheid naar aanleiding van incidenten, die leidde tot maatschappelijke onrust, krantenkoppen, Kamervragen en minregelaanpassingen als gevolg daarvan. Dit media-politieke proces, ook wel de Medialogic heeft menig Minister in verlegenheid gebracht en het Ministerie hoofdbreukens bezorgd.

patiënt, met zijn verhoogde risicoprofiel, gedurende zijn verblijf voldoende in beeld had. Dit blijkt het geval te zijn. Wel doet de Inspectie een aantal aanbevelingen die te rangschikken zijn onder de noemer 'forensische scherptheit'.

De 'forensische scherptheit' van Père Ubu? Het OVV-rapport Forensische Zorg en Veiligheid en de forensische zorgverlener als risicobeperker

Naar aanleiding van de casus Michael P.

Geen eenduidige definitie van forensische scherpste, problemen met:

- Communicatie
- Meten
- Trainen
- Onderzoek
- Relaties met andere kernbegrippen

Dit onderzoek:

- 1^e definitie
- Construct verduidelijking
- Aspecten van forensische scherppte
- Verschillen tussen primair proces en ondersteunende diensten
- Relatie tussen forensische scherppte en training en ervaring

Opzet:

- 30 stellingen “Forensische scherppte is”
- VAS schaal “Mee oneens” tot “mee eens”
- Kies jouw top 5
- Overige vragen:
 - Hoe belangrijk is forensische scherppte
 - Hoe hangt het samen met ervaring
 - Hoe hangt het samen met training

Stellingen:

- Forensische scherppte is actief collega's en de omgeving observeren
- Forensische scherppte betekent bewustzijn van de patiënt, de stoornis en de delict geschiedenis
- Forensische scherppte is iets dat werknemers van niet-forensische zorginstellingen/sectoren minder nodig hebben
- Forensische scherppte betekent soms zorg verlenen waarbij de patiënt zelf niet altijd centraal kan staan
- Forensische scherppte betekent dat relevante informatie die wellicht in vertrouwen van de patiënt is verkregen toch moet worden gebruikt.
- Forensische scherppte is mogelijkheden tot escalatie zien voordat de escalatie plaatsvindt
- Forensische scherppte is bewustzijn van welke opties een mogelijke verbergplaats voor verboden middelen zou kunnen zijn
- Forensische scherppte is assertief durven zijn
- Forensische scherppte is hetzelfde als therapeutisch werken
- Patiënten weten welke medewerkers meer of minder forensisch scherp zijn
- Continue forensische scherppte is niet vol te houden voor een mens

Proefpersonen:

- 916 forensische professionals, 700 bruikbare responses
- Gemiddeld 41 jaar oud
- Gemiddeld 14 jaar werkervaring ggz
- Gemiddeld 10 jaar werkervaring forensische psychiatrie
- Iets meer dan de helft is vrouw (62%)
- 6.4% is zelf ervaringsdeskundige
- De meerderheid (65%) heeft patiëntencontact als hoofdtaak, nog eens 22% heeft regelmatig contact met patiënten
- 38% heeft een rol in het leefklimaat (bijv. sociotherapeut), 27% een rol in behandeling buiten het directe leefklimaat (bijv. psycholoog of psychiater)
- Behandelcoördinerende functies en managers ieder ongeveer 10%
- 45% werkt bij een FPC, 24% bij een FPK, 12% bij een FPA, 19% bij een polikliniek of FACT-team

Stellingen die goed scoren (gem. 70/100 of hoger):

1. Forensische scherpte is ook **subtiele signalen van mogelijke escalatie of gevaar** kunnen herkennen
2. Forensische scherpte is **weten wanneer een observatie actie vereist**
3. Forensische scherpte is **kunnen communiceren over je onderbuikgevoel**
4. Forensische scherpte is **onzekerheden of twijfel kunnen bespreken** met collega's
5. Forensische scherpte is **anticiperen** op welke manieren een situatie kan escaleren voordat dit gebeurt

Stellingen die goed scoren(gem. 70/100 of hoger):

6. Forensische scherppte is bewustzijn van de **patiënt**, zijn/haar **stoornis** en de **criminele voorgeschiedenis**
7. Forensische scherppte is constant bewustzijn van je **eigen gedrag en reacties**, en het effect dat deze op de patiënt hebben
8. Forensische scherppte is de realisatie dat de verleende zorg **soms ingaat tegen wat de patiënt zelf denkt dat het beste is**
9. Forensische scherppte is het begrijpen van **gedrag in de context van de forensische setting** waar de patiënt verblijft
10. Forensische scherppte is **actief** je omgeving en collega's **observeren**

Stellingen die goed scoren (gem. 70/100 of hoger):

11. Forensische scherpte is **“hyperalert”** zijn om **incidenten te voorkomen**
12. Forensische scherpte is **assertief** durven te zijn
13. Forensische scherpte is bewustzijn van wat als **verborgen opslagruimte voor contrabande** zou kunnen dienen
14. **Patiënten weten** welke medewerkers meer of minder forensisch scherp zijn
15. Forensische scherpte is weten hoe **patiënten elkaar negatief kunnen beïnvloeden**

Stellingen die niet goed scoren:

- Forensische scherpte is scherp zijn op kansen/mogelijkheden van patiënten
- Forensische scherpte is beperkt tot het gedrag van de patiënt
- Forensische scherpte kan in de weg staan van het opbouwen van een therapeutische relatie met de patiënt
- Forensische scherpte is gelijk aan risicomanagement/risicotaxatie
- Forensische scherpte is altijd handelingsgericht zijn
- Continue forensische scherpte is niet vol te houden voor een mens

Wat vinden jullie hiervan?

Wat betekent dat?

“Forensische scherpte is bewustzijn van de patiënt, zijn/haar stoornis, criminele voorgeschiedenis en de forensische setting. Het is het kunnen herkennen van zelfs subtiele signalen van mogelijke escalatie, het eigen onderbuikgevoel, de capaciteit om hierover met collega’s en de patiënt te kunnen communiceren (indien nodig) en de bereidheid om te handelen wanneer nodig, en de realisatie dat dit in zichzelf ook een effect op de patiënt kan hebben.”

Andere belangrijke observaties:

- De professionals vinden forensische scherpste heel belangrijk (gemiddelde score 89.1 op 100)
- 59% denkt dat forensische scherpste toeneemt met ervaring, 20% denkt dat het verband afhangt van bijvoorbeeld het team of de instelling, 8% denkt dat het eerst toeneemt maar later afneemt met ervaring
- 78% denkt dat forensische scherpste samenhangt met ervaring én training, 8% denkt dat de forensische scherpste kunt trainen. 5% denkt dat het over het algemeen te trainen is, maar dat er ook collega's zijn die "het" gewoon niet hebben

Hoe denken jullie over:

- Het belang van forensische scherpte?
- De relatie tussen forensische scherpte en ervaring?
- De relatie tussen forensische scherpte en training?

Hoe nu verder:

- De rol van FS bij incidenten?
- Kunnen we FS meten?
- Kunnen we FS trainen?
- Hangen aspecten van FS samen met trekken van persoonlijkheid?
- Herkent de patiënt FS?

Bedankt voor de aandacht!

Vragen/opmerkingen?

Meer informatie: m.clercx@derooysewissel.nl